

Артпедагогіка як засіб розвитку творчої самореалізації студентів-інструменталістів

Котова Ліна Миколаївна¹

Опубліковано	Секція	УДК
18.02.2025	Освіта/Педагогіка	78.091.2:371.1

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14887387>

Ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

Анотація. Сучасна система професійної підготовки здобувачів вищої освіти вимагає інтеграції інноваційних підходів і педагогічних методик, що забезпечують не лише глибоке засвоєння знань, а й сприяють формуванню всебічно розвиненої особистості. Особливо важливою є увага до розвитку творчих здібностей, оскільки саме обдарованість є основою професійної майстерності, особливо у сфері мистецтва. Одним з ефективних засобів розвитку творчої самореалізації є артпедагогіка – самостійна галузь педагогічної науки, яка об'єднує потенціал мистецтва, педагогіки та психології для гуманістичного підходу до розв'язання завдань розвитку особистості, зокрема її професійного становлення. Цифрові інструменти сприяють реалізації ідей артпедагогіки, збагачуючи дистанційне навчання інноваційними підходами та надаючи здобувачам вищої освіти можливість розкрити свій творчий потенціал. Основні засоби артпедагогіки інтегрують різні види мистецтва, практичні заняття та майстер-класи, інноваційні технології та індивідуальний підхід. Міждисциплінарний підхід в артпедагогіці є дієвим інструментом у підготовці музично-педагогічних фахівців. Він сприяє формуванню комплексних умінь, необхідних для ефективної професійної діяльності в галузі музичної освіти. Різноманітність форм організації артпедагогічних технологій підтверджує їхню здатність розв'язувати широкий спектр навчальних та виховних завдань. Розглянуто найбільш поширені технології артпедагогіки, серед яких драматизація й театралізація, фоторефреймінг, музикомалювання, музична візуалізація. Функції артпедагогічних технологій проявляються через їхню орієнтацію на досягнення інтегрованого результату з високою якістю та максимальною ефективністю засвоєння навчально-художньої інформації. Однією з основних є творче стимулювання, яке сприяє активізації діяльності особистості на різних етапах взаємодії з творами мистецтва. Сучасна естетична освіта активно орієнтується на пошук інноваційних форм і методів викладання професійно спрямованих дисциплін, які є ефективними в умовах дистанційного навчання, що поширене в більшості закладів вищої освіти України. Використання різних комп'ютерних програм є яскравим прикладом упровадження цифрових інструментів артпедагогіки в освітній процес, що сприяють розвитку творчих і професійних компетентностей здобувачів вищої освіти через інтерактивне навчання, індивідуалізований підхід і можливість самостійного вдосконалення виконавських навичок.

¹ кандидат педагогічних наук, доцент, кафедра освітології та педагогіки мистецтва, факультет соціально-педагогічної та мистецької освіти, Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького, kotova.lina70@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-4087-4496>

Ключові слова: музичне мистецтво, образне мислення, цифрові технології, дистанційна освіта, міждисциплінарний підхід.

Art pedagogy as a means of developing creative self-realization of instrumental students

Annotation. Modern professional training for higher education students necessitates the incorporation of innovative approaches and methods that not only facilitate the transfer of knowledge but also contribute to the formation of a well-rounded individual. Emphasis on the development of creative abilities is particularly crucial, as creative potential forms the foundation of professional expertise, especially in the arts. One of the effective means of developing creative self-realization is art pedagogy, which is an independent branch of pedagogical science that combines the potential of art, pedagogy and psychology for a humanistic approach to solving the problems of personality development, including its professional development. Digital tools contribute to the implementation of the ideas of art pedagogy, enriching distance learning with innovative approaches and providing higher education students with the opportunity to more fully reveal their creative potential. The main means of art pedagogy include the integration of various types of arts, practical classes and master classes, innovative technologies and an individual approach. An interdisciplinary approach in art pedagogy is an effective tool in the training of music and pedagogical specialists. It contributes to the formation of complex skills necessary for effective professional activity in the field of music education. The variety of forms of organization of art pedagogical technologies confirms their ability to solve a wide range of educational and educational tasks. The most common technologies of art pedagogy are considered, including dramatization and theatricalization, photo reframing, musical drawing, musical visualization. The functions of art pedagogical technologies are manifested through their orientation towards achieving an integrated result with high quality and maximum efficiency of assimilation of educational and artistic information. One of the main functions is creative stimulation, which contributes to the activation of the creative activity of the individual at different stages of interaction with works of art. Modern art education is actively focused on finding innovative forms and methods of teaching professionally oriented disciplines that are effective in the conditions of distance learning, which is common in most higher education institutions in Ukraine. The use of various computer programs is a vivid example of the introduction of digital tools of art pedagogy into the educational process. Such tools contribute to the development of creative and professional competencies of higher education students through interactive learning, an individualized approach and the possibility of independent improvement of performing skills.

Keywords: musical art, imaginative thinking, digital technologies, distance education, interdisciplinary approach.

Вступ

Сучасне суспільство потребує людей, здатних до самореалізації в умовах швидких змін. Для цього кожен повинен уміти аналізувати проблеми, що виникають, установлювати системні зв'язки, виявляти суперечності, знаходити рішення, прогнозувати можливі сценарії розвитку тощо, тобто мати риси творчої особистості. Одним з ефективних засобів розвитку таких якостей є артпедагогіка, яка сприяє формуванню творчого потенціалу особистості. Завдяки інтеграції художніх методів в освітній процес здобувачі мають можливість глибше пізнати себе, розвивати власні таланти, а також навчитися сприймати світ через призму мистецтва. Це дозволяє розвивати їхнє творче мислення, навички самовираження та здатність до інноваційного підходу в майбутній професійній діяльності.

Сучасний інтерес до поняття та змісту артпедагогіки в професійній підготовці фахівців зумовлений, з одного боку, загальними процесами гуманізації та гуманітаризації освіти, а з іншого – можливостями мистецтва сприяти особистісному розвитку професіоналів. В Україні артпедагогіка перебуває на початку становлення в освітній системі. Значна кількість дослідників приділяють увагу цій проблематиці. Так, на думку О. Шульженко, артпедагогіка має значний потенціал в освітньому процесі, що зумовлено її детермінантами. Вона спрямована на активізацію творчих проявів особистості, задоволення її пізнавальних та інформаційних потреб в інтелектуальній та емоційно-вольовій сферах. Використання різноманітних артпедагогічних методів дозволяє глибше зрозуміти здобувачів освіти, оскільки їхнє творче мислення відображає емоційний та психологічний стан [1].

О. Кирилова вважає, що впровадження артпедагогіки в професійну мистецьку освіту має здійснюватися через проектну діяльність, засновану на міждисциплінарних зв'язках. Цей підхід передбачає поєднання різних видів мистецтва та навчальних дисциплін, таких як рисунок, живопис, скульптура, історія мистецтва, архітектура, дизайн, каліграфія, фотографія, музика та танець. Важливу роль відіграють також презентації авторських творчих проєктів, перегляд відеоматеріалів, а також відвідування віртуальних музеїв і міжнародних чи вітчизняних виставок [2]. О. Тадеуш розглядає артпедагогічну технологію як ефективний інструмент для розвитку творчого потенціалу здобувачів, що передбачає використання різних мистецьких засобів для стимулювання пізнавальної активності та формування в студентів навичок самостійного мислення та творчого пошуку [3].

Організація освітнього процесу та формування його змісту в закладах вищої мистецької освіти повинні базуватися на принципах суб'єктності, забезпечення умов для особистісного зростання, творчої самореалізації та професійного розвитку кожного громадянина України. Сучасна мистецька освіта в Україні перебуває на етапі реформування та модернізації, орієнтованих на задоволення потреб суспільства та очікувань сучасного молодого покоління. У цьому контексті посилюється значення впровадження цифрових технологій, які дозволяють значно розширити можливості для творчого розвитку здобувачів освіти. В. Лабунець та Ж. Карташова у своїй статті висвітлили проблеми, пов'язані з упровадженням сучасних технологій у процес підготовки майбутніх фахівців музичного мистецтва. Автори вважають, що впровадження комп'ютерних технологій в освіту сприяє інтеграції психологічних і педагогічних розробок у педагогічну практику, що дає змогу прискорити освітній процес і забезпечити студентам доступ до значної кількості інформації для опрацювання [4]. Ю. Локарева розглянула систему дистанційної освіти як один із найефективніших шляхів оптимізації освітнього процесу в інформаційному середовищі. Ураховуючи високий ступінь абстрактності музичного мистецтва та переважно практичний характер музичних дисциплін, питання включення або повного переходу студентів-музикантів на дистанційне навчання в закладах вищої освіти є проблематичним і викликає значні суперечності. Такий підхід має низку суттєвих обмежень та може негативно вплинути на якість музичної освіти. Аналіз специфіки дистанційного навчання в професійній підготовці майбутніх учителів музичного мистецтва, здійснений авторкою, доводить, що методика викладання фахових дисциплін у дистанційному форматі перебуває на етапі розроблення. Водночас цей напрям є важливим для розвитку та вдосконалення мистецької освіти в умовах сучасних викликів [5].

Підготовка майбутніх музикантів в українських закладах вищої освіти – це складний процес, який вимагає поєднання традиційних методів навчання з інноваційними підходами. Так, К. Цимбал та С. Цимбал у своїй праці наголосили, що володіння музично-інформаційними технологіями та навичками гри на цифрових

музичних інструментах значно розширює можливості професійної діяльності інструменталіста, дозволяючи йому працювати педагогом, концертним виконавцем, організатором дитячої музичної творчості, а також бути керівником чи учасником різноманітних мистецьких проєктів [6]. Цифрові технології дають змогу здобувачам освіти реалізовувати свої творчі ідеї в нових форматах, що підвищує їхню здатність до самовираження. Це важливо для творчої самореалізації, оскільки надає майбутнім фахівцям більше можливостей для самостійної роботи, розвитку індивідуальних творчих підходів та реалізації власних музичних проєктів. О. Хижко зазначив, що розвиток творчого потенціалу, особистісних рис та духовності кожної особи є однією з пріоритетних цілей у процесі підготовки кваліфікованих фахівців у сфері музичного мистецтва [7].

Попри те, що існує значна кількість наукових досліджень, присвячених різним аспектам артпедагогіки, варто зауважити, що вони переважно не зосереджуються на підготовці майбутніх музикантів-інструменталістів. Натомість у цих роботах висвітлюються форми, принципи та методи артпедагогіки як соціально-педагогічні корекційні технології, техніки та тренінги.

Відповідно *метою нашої статті* є дослідження ролі артпедагогіки як ефективного засобу розвитку творчої самореалізації здобувачів вищої музичної освіти.

Завдання статті:

- 1) схарактеризувати особливості підготовки студентів-інструменталістів у закладах вищої освіти України;
- 2) визначити основні методи та підходи артпедагогіки, що можуть бути використані для формування творчих здібностей здобувачів вищої освіти;
- 3) оцінити вплив артпедагогіки на розвиток індивідуальних та професійних якостей майбутніх музикантів.

Матеріали та методи

Методологія дослідження спирається на фундаментальні положення філософії, психології та педагогіки щодо розвитку творчої самореалізації здобувачів освіти музичного напрямку. Для досягнення мети дослідження застосовувався комплекс методів, таких як аналіз наукової літератури, синтез, систематизація та узагальнення. Було здійснено аналіз наявних наукових публікацій із педагогіки та музичної освіти, що уможливило визначення основних теоретичних підходів, проблем та концепцій, які стосуються розвитку творчих здібностей у здобувачів вищої освіти. На основі аналізу наукової літератури було поєднано різні теоретичні погляди, концепції та ідеї для створення цілісної картини процесу розвитку творчої самореалізації в майбутніх фахівців-інструменталістів. Завдяки методу узагальнення було сформульовано висновки й рекомендації, що дали змогу визначити ефективність засобів артпедагогіки в розвитку творчої самореалізації студентів-інструменталістів.

Результати

Освіта має дві основні цінності – суспільну та особистісну. Обидва ці рівні забезпечують комплексну професійну підготовку та розвиток особистості майбутнього фахівця. Цінність музичної освіти для суспільства полягає у вихованні гармонійної особистості, здатної до самореалізації. Для забезпечення ефективності музичної освіти важливо враховувати її системний характер. Система – це не просто сукупність об'єктів, компонентів чи явищ, а їхній взаємозв'язок і взаємодія, що забезпечує виникнення нових інтегративних властивостей, таких як гнучкість, динамічність, варіативність, адаптивність, стабільність [8]. Освітній процес характеризується чітко визначеними етапами та конкретними результатами, які формуються через цілі навчання. Фахова

підготовка майбутніх інструменталістів у закладі вищої освіти – це організована система занять з інструментально-виконавських дисциплін та практик, спрямована на формування готовності здобувачів освіти до педагогічної та концертно-виконавської діяльності. Професійна підготовка інструменталістів у вітчизняних закладах вищої освіти (далі – ЗВО) має свої особливості, зумовлені певними чинниками:

- 1) завданнями ЗВО щодо розвитку професійних компетентностей майбутніх бакалаврів і магістрів музичного мистецтва;
- 2) урахуванням новітніх досягнень у галузі музичної педагогіки, мистецтвознавства та музичного виконавства при формуванні освітніх програм для здобувачів освіти інструментально-виконавських спеціальностей;
- 3) необхідністю поєднання традиційних та інноваційних підходів у процесі підготовки майбутніх фахівців [6, с. 267].

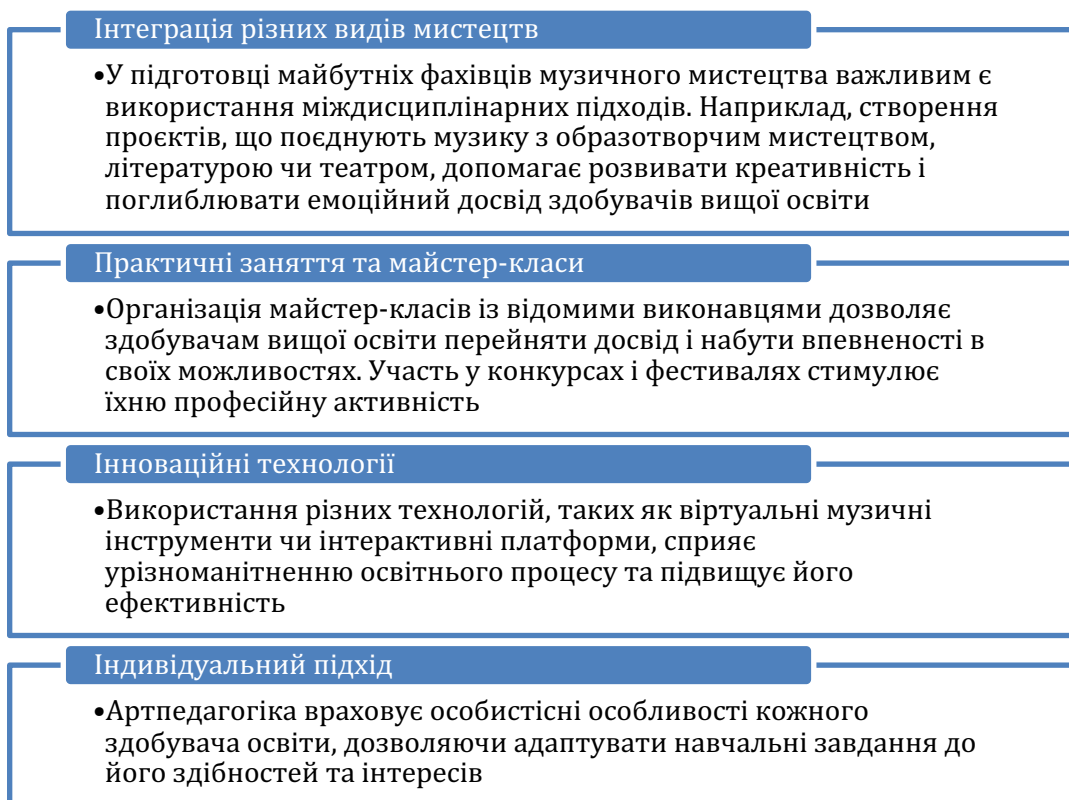
Під час навчання майбутній інструменталіст розвиває власний творчо-інтерпретаторський стиль, орієнтуючись на розуміння теорії та історії виконавського мистецтва, а також на відповідні методики навчання [9]. Зважаючи на специфіку мистецького середовища, особливу увагу приділяють формуванню творчої особистості майбутнього музиканта, розвитку його творчих якостей, трансформації психічних функцій та переходу від простих до складніших проявів творчої свідомості. Творчість – це процес, протилежний соціалізації. Під час соціалізації особистість поглинає багатства світової культури й адаптує їх до свого внутрішнього світу, тоді як у процесі творчості вона вивільняє свої особисті потенціали, настільки потужні та значущі, що вони збагачують культуру, впливаючи на розум, почуття та емоції інших людей. Це особливо яскраво проявляється в музичному навчанні, яке здійснюється через художню діяльність. Активне сприйняття, емоційне переживання мистецьких творів та їхня естетична оцінка мають глибокий вплив на духовний світ особистості, пробуджуючи її творчий потенціал.

Готовність майбутніх музикантів-інструменталістів до професійної діяльності залежить від їхньої здатності до творчої самореалізації, що передбачає вміння організовувати свою діяльність для досягнення саморозвитку та самоосвіти. Творча самореалізація особистості відбувається завдяки розвитку та здатності застосовувати свої творчі здібності, на формування яких впливають численні чинники, серед яких важливу роль відіграють зміст освітніх програм, форми організації освітнього процесу, а також методи й прийоми викладання. Педагогічні умови для творчої самореалізації майбутніх інструменталістів у процесі виконавської діяльності стосуються:

- 1) забезпечення творчої взаємодії між викладачем і здобувачами освіти під час художньо-педагогічної інтерпретації музичних творів з урахуванням праксеологічних аспектів;
- 2) використання інтегрованих методів навчання, таких як імпровізація, дає змогу майбутнім музикантам не лише збагатити свої теоретичні знання, але й розвинути здатність до творчого самовираження, що є необхідним для успішної професійної діяльності.

Для реалізації цих умов освітні завдання мають поєднувати репродуктивну, інтерпретаційну та творчу діяльність, коригуючись відповідно до творчої індивідуальності здобувача вищої освіти. Організаційно-педагогічна діяльність викладача має ґрунтуватися на інтеграції елементів філософського осмислення музики, співтворчості між викладачем і здобувачем освіти, а також індивідуальної виконавської творчості студента. Важливим аспектом є створення умов для ефективного самоконтролю здобувачів освіти, що сприяє їхньому професійному та творчому розвитку.

Сучасна система освіти зосереджена на пошуку ефективних інтегративних та багатовекторних технологій, які сприяють оптимізації й інтенсифікації процесів навчання, виховання та розвитку особистості. Однією з таких технологій є артпедагогіка. Вона заснована на гармонійному поєднанні науково обґрунтованого та раціонально підбраного змісту організаційних арттехнологічних форм, які забезпечують умови для підвищення мотивації, стимулювання активності в навчально-пізнавальній та художньо-творчій діяльності особистості [3]. Артпедагогіка забезпечує теоретичну й практичну основи для розвитку творчих здібностей здобувачів освіти через різноманітні види мистецтва. Основні її засоби наведено на рис. 1.

Рис. 1. Основні засоби артпедагогіки

Джерело: власна розробка автора

Міждисциплінарний підхід в артпедагогіці є дієвим інструментом у підготовці музично-педагогічних фахівців. Він сприяє формуванню комплексних умінь, необхідних для ефективної професійної діяльності у сфері музичної освіти. Такий підхід забезпечує інтеграцію різних сфер знань і створення інноваційних освітніх програм, що відповідають актуальним вимогам та викликам сучасності. Це розширює можливості для розвитку творчого потенціалу здобувачів освіти, покращує їхню здатність до критичного мислення, а також стимулює до пошуку нових методів навчання та взаємодії в освітньому середовищі. Значення образного мислення в процесі підготовки музикантів-інструменталістів полягає в тому, що воно дозволяє виконавцям уявляти та передавати через музику образи, емоції й процеси. Це сприяє глибшому розумінню ідей музичних творів, а також розширює можливості для імпровізації та творчості.

В освітньому процесі важливо застосовувати різні методи, такі як слухові тренування, візуалізація, асоціативне мислення та інтерпретація, для розвитку цих здібностей. Співпраця з представниками інших мистецьких напрямів, зокрема з

художниками, може відкрити нові перспективи в розумінні того, як різні види мистецтва і науки взаємодіють та сприяють розвитку образного мислення [10].

Артпедагогіка передбачає постійний пошук та впровадження інноваційних підходів до навчання здобувачів освіти мистецьких спеціальностей у коледжах культури й мистецтв, закладах вищої мистецької освіти, що дозволяє зробити освітній процес ефективнішим та цікавішим. Артпедагогічна діяльність у ЗВО є креативно-педагогічним процесом, що базується на активній взаємодії учасників освітнього середовища. Її основою є партнерські відносини, спрямовані на організацію різноманітних форм творчої діяльності та пошукової інтелектуальної роботи, які стимулюють розвиток творчого потенціалу та інноваційного мислення.

Різнманітність форм організації артпедагогічних технологій підтверджує їхню здатність розв'язувати широкий спектр освітніх та виховних завдань (табл. 1).

Таблиця 1

Форми організації артпедагогічних технологій

Форма	Характеристика
Драматизація й театралізація	Використання різноманітних театралізованих форм (сюжетно-рольових ігор, інсценувань, імпрровізацій тощо) в освітньому процесі перетворює навчання на захопливу гру, сприяючи розвитку творчих здібностей, комунікативних навичок та формуванню цілісної особистості здобувача вищої освіти
Фоторефреймінг	Інноваційна технологія, що поєднує мистецтво фотографії та психотерапію. Вона сприяє особистісному зростанню, розвитку творчих здібностей, покращує взаємодію з оточенням та допомагає майбутнім фахівцям краще зрозуміти себе
Технології з елементами хореографії	Інтерактивні практики, що поєднують рух, творчість та рефлексію. Вони допомагають усвідомити свої емоції, тілесні відчуття та внутрішні конфлікти, сприяють розвитку самосвідомості та самовираження. Заняття за такою формою дозволяють здобувачам вищої освіти відчувати єдність тіла й духу, розвивають креативність та впевненість у собі
Дидактичні казки	Можуть бути використані для подання складного навчального матеріалу в доступній та цікавій формі. Вони допомагають здобувачам вищої освіти краще запам'ятати інформацію, розвивають їхню здатність до аналізу та синтезу. Казки також можуть бути використані для моделювання різних життєвих ситуацій та розвитку творчих здібностей, уяви й емпатії

Джерело: складено автором на основі [3]

Надзвичайно ефективною артпедагогічною технологією в контексті підготовки майбутніх музикантів є музикомалювання, що передбачає створення спонтанного художнього малюнка під час прослуховування музичних творів. Ця техніка допомагає здобувачам вищої освіти відчувати себе, передати свої думки та почуття, а також сприяє

глибшому розумінню й відображенню сучасного, створюючи можливість для моделювання майбутнього. Музикомалювання активно стимулює інтеграцію абстрактно-логічного та конкретно-образного мислення, одночасно сприяючи розвитку основних психічних процесів, зокрема зорового сприйняття, уваги, пам'яті, уяви, рухової координації та мовлення. Цей метод, що поєднує музику та візуальне мистецтво, пропонує здобувачам вищої освіти унікальну можливість для творчої самореалізації. Занурюючись у світ кольору та звуку, вони можуть передати свої найглибші емоції та відчуття. Музика як потужний інструмент впливу на психіку слугує натхненням для створення яскравих і виразних образів на папері. Цей процес не лише розвиває творчі здібності, але й сприяє емоційному благополуччю, допомагаючи здобувачам освіти краще зрозуміти себе та навколишній світ.

Окремим методом артпедагогіки в контексті підготовки майбутніх інструменталістів є візуалізація музики. В умовах активної цифровізації цей підхід набуває особливої актуальності, адже сучасні технології дозволяють інтегрувати аудіо та візуальні образи, створюючи багатогранний досвід для здобувачів освіти. Музична візуалізація – це електронний спосіб відтворення кадрів і зображень, створених на основі музичних композицій. Основним інструментом для генерування форм і образів за допомогою музичної візуалізації є спеціалізоване програмне забезпечення, яке аналізує дані музичного аудіофайлу [11]. Застосування відповідних мультимедійних засобів дає змогу здобувачам освіти аналізувати музичні композиції через нову призму, розвиваючи їхнє образне мислення та інтерпретаційні навички. До того ж це підсилює міждисциплінарний підхід у навчанні, адже інтегрує елементи мистецтва, технологій та педагогіки. Такий метод не лише стимулює інтерес до музики, але й допомагає студентам-інструменталістам краще адаптуватися до сучасних умов професійної діяльності, що вимагають володіння новітніми технологіями.

Функції артпедагогічних технологій реалізуються через їхню орієнтацію на досягнення інтегрованого результату з високою якістю та максимальною ефективністю засвоєння навчально-художньої інформації. Вони характеризуються динамічністю, насиченістю, варіативністю, а також універсалізацією знань, навичок і способів діяльності. До основних функцій артпедагогіки належать:

- 1) культурологічна (визначається об'єктивним зв'язком особистості з культурою як системою цінностей);
- 2) виховна (формує морально-естетичні, комунікативні та рефлексивні основи особистості);
- 3) освітня (орієнтована на розвиток особистості та її розуміння навколишнього світу через мистецтво);
- 4) корекційні (сприяє профілактиці, корекції та компенсації недоліків у розвитку особистості).

Однією з основних функцій є творче стимулювання, яке сприяє активізації творчої діяльності особистості на різних етапах взаємодії з творами мистецтва: від сприймання та осмислення до інтерпретації художніх образів, танцювальних рухів, поз та композиційних рішень, а також безпосередньої участі в художньо-творчій діяльності. Артпедагогіка переважно впливає на почуттєво-емоційну сферу майбутнього фахівця, що робить її тісно пов'язаною з психологією професії як окремою науковою дисципліною. За допомогою артпедагогічних засобів можна впливати на процеси емоційної децентрації, емоційно-вольову регуляцію, розвиток невербально-комунікативної культури та інші аспекти.

На сьогодні артпедагогічні методи активно застосовуються в освітньому процесі сучасних ЗВО, хоча їхнє використання часто має спонтанний характер. Основною метою таких занять є творчий процес з урахуванням особливостей внутрішнього світу автора, що визначає результат цієї діяльності. Поєднання педагогічних можливостей

артпедагогіки з традиційними методами викладання музичного мистецтва визнається одним із найефективніших способів підготовки майбутніх викладачів музики та виконавців. Це дає змогу формувати творчу особистість, розвивати її унікальну та яскраву індивідуальність. Як наслідок, здобувачі освіти трансформують набуті знання та навички в практичну педагогічну діяльність, інтегруючи артпедагогічні технології в освітній процес закладів освіти.

Залучення майбутніх музикантів-інструменталістів до джазових імпровізацій та виконання джазових творів є яскравим прикладом застосування підходу артпедагогіки, оскільки через творчу діяльність здобувачі освіти розвивають не лише технічні, але й інтуїтивні, емоційні та інтелектуальні аспекти своєї музичної практики [7]. Це сприяє активізації їхнього творчого потенціалу, розвитку музичного мислення та інтерпретаційних здібностей. Творчість майбутніх фахівців у галузі музичного мистецтва, зокрема інструменталістів, виявляється в їхній здатності до винахідливості, оригінального мислення, нестандартних підходів, творчої уяви та інтуїції. Залучення здобувачів вищої музичної освіти до творчого процесу в межах фахової підготовки, особливо в інструментальній музиці, допомагає розкрити їхні природні музичні таланти, стимулює пізнавальний інтерес і прагнення до самоосвіти та саморозвитку. Під час виконання джазових творів студенти навчаються імпровізувати в реальних умовах, що сприяє розвитку їхніх творчих, виконавських і навіть композиторських здібностей.

Сучасна мистецька освіта активно орієнтується на пошук інноваційних форм і методів викладання професійно спрямованих дисциплін, які є ефективними в умовах дистанційного навчання, що поширене сьогодні в більшості ЗВО України. Дистанційне навчання надає здобувачам музичної освіти нові можливості для творчої самореалізації, водночас створюючи певні виклики для викладачів і студентів, пов'язані з підтримкою та розвитком їхніх творчих здібностей у специфічних умовах онлайн-освіти. Особливої уваги потребує розроблення та впровадження інноваційних технологій в освіту, зокрема електронних освітніх ресурсів, навчально-методичних програм та спеціалізованого програмного забезпечення для музичного мистецтва, зокрема тих, які сприяють ефективній організації дистанційного навчання майбутніх фахівців. Серед них – інструменти для візуалізації, нотні й аудіоредактори. Розглянемо детальніше найбільш популярні з них (табл. 2).

Таблиця 2

Програми для навчання здобувачів вищої освіти в галузі музичного мистецтва

Категорія програм	Приклади	Опис
Програми для візуалізації	Zoom, Google Meet, Viber, Telegram	Ці програми забезпечують взаємодію між усіма учасниками освітнього процесу через інтернет. Вони містять потужні інструменти для організації відеоконференцій, форумів, чатів, а також застосунки, що дозволяють обмінюватися текстовими повідомленнями, зображеннями, документами, аудіо- та відеофайлами
Нотні редактори	Sibelius, Finale	Програми, призначені для створення, редагування та друку нотного тексту. Дозволяють змінювати тональність, темп, фактуру, що сприяє розвитку

		інструментально-виконавських і вокальних навичок здобувачів вищої освіти. Забезпечують передачу нот електронною поштою або через Google Classroom. Містять доступ до бібліотек нотних текстів у мережі, що включають твори композиторів різних епох
Аудіоредактори	Audio Studio, Audacity, Wavelab, Sound Forg	Призначені для запису музичних композицій, створення фонограм, їхньої реставрації, а також акустичного оформлення музичного матеріалу. Мають схожий інтерфейс і зручний функціонал, що забезпечує легкість у використанні як для викладачів, так і для здобувачів вищої освіти

Джерело: створено автором на основі [5]

За допомогою використання артпедагогічних методів у дистанційному навчанні здобувачі освіти мають можливість самостійно працювати з музичними творами, записами, створювати власні композиції та інтерпретації, що сприяє розвитку їхньої індивідуальності та креативності. Для організації дистанційного навчання надзвичайно важливим є використання програм для відеозв'язку (Google Meet, Zoom та Skype), які забезпечують одночасну передачу звуку та зображення (у Google Meet та Zoom також є можливість двосторонньої демонстрації екрана). Такий формат відеоконференцій значно спрощує та оптимізує освітній процес, особливо за умов наявності стабільного високошвидкісного інтернет-з'єднання [4, с. 297]. Ці програми широко використовуються для проведення іспитів з основного та додаткового музичних інструментів, концертмейстерського класу, а також для творчих звітів, що сприяє реалізації мистецького потенціалу здобувачів музичної освіти й демонстрації їхньої професійної майстерності.

На практичних заняттях із дисциплін інструментально-виконавського циклу в ЗВО можуть застосовуватися такі комп'ютерні програми, як Simply Piano, Flowkey, Piano Marvel, Chordana Play тощо. Вони орієнтовані на інструменталістів-початківців та допомагають здобувачам вищої освіти вдосконалювати навички гри на музичних інструментах під час самостійного опрацювання музичних творів. Ці програми можуть бути використані в поєднанні з грою на інструменті, що дозволить ідентифікувати виконувані звуки та коригувати помилки. Науковці зазначають, що більшість таких програм мають корисні функції, зокрема транспозицію, регулювання темпу й динаміки, а також оцінювання результатів [12]. Завдяки цьому можна стверджувати, що використання спеціалізованих комп'ютерних програм сприяє формуванню професійних компетентностей здобувачів музичної освіти. Це особливо стосується здатності демонструвати високий рівень виконавської майстерності, поєднуючи класичні традиції з сучасними технологіями та інноваційними підходами в музиці.

У процесі навчання майбутніх музикантів широко застосовуються різноманітні інтерактивні методи, такі як проектна діяльність, моделювання та вирішення проблемних ситуацій, що сприяє активному залученню студентів до освітнього процесу та розвитку їхнього творчого потенціалу [8]. Ці методи дають змогу не тільки засвоювати теоретичні знання, а й активно формувати практичні навички, необхідні для професійної діяльності. Окрім того, інтерактивні підходи сприяють розвитку

критичного мислення, самостійності та відповідальності, що є важливими факторами для досягнення високих результатів у професійній діяльності.

Загалом, професійна підготовка майбутніх фахівців у галузі музичного мистецтва (як викладачів, так і виконавців) сьогодні неможлива без інтеграції цифрових технологій. Розроблення методик використання цифрового електронного музичного інструментарію є одним із пріоритетних напрямів розвитку сучасної мистецької освіти. Використання комп'ютерів і цифрових музичних інструментів відкриває нові можливості для існування музичних творів, виконання, творчості та професійного становлення майбутніх інструменталістів [4]. Це також змінює характер музично-творчого процесу, адаптуючи його до сучасного культурного простору.

Особливості інструментально-виконавської діяльності полягають у тому, що виконавці змушені тривалий час перебувати в статичних позах, які залежать від типу музичного інструмента та техніки гри на ньому, а також переживати стресові ситуації під час сценічних виступів. У зв'язку з цим можна зробити висновок, що здоров'язбережувальна компетентність є необхідною умовою для зміцнення психофізичного здоров'я та успішної професійної концертно-виконавської діяльності інструменталістів [13]. Формування здоров'язбережувальної компетентності серед студентів-інструменталістів є надзвичайно важливим і має розпочинатися ще на етапі здобуття вищої освіти. Роль викладача в цьому процесі є провідною: саме він має мотивувати здобувачів музичної освіти до здорового способу життя та особистим прикладом демонструвати його переваги. Одним із дієвих засобів впливу на стан здоров'я та процес його вдосконалення є залучення особистості до спеціально організованої мистецької діяльності, що знайшло відображення в поширенні ідей арттерапії та артпедагогіки. Арттерапія – це багатогранний метод, який використовує різні види мистецтва для досягнення терапевтичного ефекту. Починаючи з кольоротерапії та інших технік, заснованих на образотворчому мистецтві, арттерапія поступово розширила свій арсенал, включивши музику як один із найпотужніших інструментів впливу на людину [14]. З огляду на це, мистецькі дисципліни набувають особливого значення в освітньому процесі, оскільки їхній зміст створює сприятливі умови для впровадження ідей і технологій артпедагогіки. У сучасній психологічній науці значну увагу приділяють можливостям музичного мистецтва, зокрема музикотерапії та вокалотерапії, які розглядаються як перспективні інструменти для розвитку та зміцнення психофізичного стану особистості.

Розвиток майбутніх фахівців залежить не тільки від інтелектуального та академічного зростання, але й від збереження та покращення їхнього здоров'я. Значну роль у розвитку фізичного, психічного та соціального благополуччя відіграє здоров'язбережувальне середовище в закладах вищої освіти [15]. Воно може сприяти створенню відповідних умов для розвитку творчого потенціалу, а артпедагогічні технології допомагають здобувачам розвивати не тільки їхні мистецькі здібності, але й навички саморегуляції та самоосвіти, що важливо для їхнього загального благополуччя.

Висновки

Артпедагогіка в контексті дистанційного навчання є важливим засобом, що уможливорює поєднання традиційних педагогічних методів з інноваційними підходами. Її застосування в процесі здобуття музичної освіти допомагає здобувачам не лише засвоювати теоретичні знання, а й розвивати практичні навички, що є основою їхньої творчої самореалізації. Сьогодні артпедагогічні методи активно застосовуються в освітньому процесі сучасних ЗВО, хоча їх використання часто має спонтанний характер. Основною метою таких занять є творчий процес і врахування особливостей внутрішнього світу митця, що визначає результат цієї діяльності. Різноманітні форми артпедагогічних технологій (музикомалювання, драматизація й театралізація,

технології з елементами хореографії, музична візуалізація тощо) підтверджують їхню ефективність у розв'язанні широкого спектра освітніх та виховних завдань. Використання різних комп'ютерних програм (Simply Piano, Flowkey, Piano Marvel тощо) є яскравим прикладом упровадження цифрових інструментів артпедагогіки в освітній процес, що сприяє розвитку творчих і професійних компетентностей здобувачів вищої освіти через інтерактивне навчання, індивідуалізований підхід і можливість самостійного вдосконалення виконавських навичок. Таким чином, артпедагогіка, що поєднує теоретичні та практичні аспекти навчання, є потужним інструментом розвитку творчих здібностей майбутніх інструменталістів. Поєднання потенціалу артпедагогіки з традиційними методами викладання музичного мистецтва є одним із найрезультативніших підходів у підготовці майбутніх викладачів музики та виконавців, що сприяє формуванню творчої особистості, розвитку її унікальності та виразної індивідуальності.

Перспективним напрямом подальших досліджень вважаємо вивчення інтеграції артпедагогічних методів у сучасні освітні програми закладів вищої мистецької освіти. Особливу увагу варто приділити аналізу ефективності використання таких методів у контексті дистанційного та змішаного навчання, оскільки ці форми освіти набувають усе більшого поширення в сучасному світі.

Список використаних джерел

1. Шульженко О. С. Ефективність використання засобу артпедагогіки в закладах вищої освіти. *Молодий вчений*. 2019. № 8(72). С. 260–263. URL: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2019-8-72-55> (дата звернення: 09.12.2024).
2. Кирилова О. Поняття «артпедагогіка» у контексті науково-термінологічного апарату професійної педагогіки. *Молодь і ринок*. 2018. № 11. С. 160–163. URL: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2018.152284> (дата звернення: 09.12.2024).
3. Тадеуш О. М. Артпедагогіка як поліфункціональна технологія навчання, виховання та розвитку особистості. *Наукові записки*. 2018. № 170. С. 118–122. URL: <https://cusu.edu.ua/images/download-files/naukovi-zapysky/170/27.pdf> (дата звернення: 09.12.2024).
4. Лабунець В. М., Карташова Ж. Ю. Впровадження комп'ютерних технологій навчання у процесі фахової підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва. *Педагогічна освіта: теорія і практика*. 2023. № 34. С. 290–302. URL: <http://pedosv.kpnu.edu.ua/article/view/284249> (дата звернення: 09.12.2024).
5. Локарева Ю. В. Організація дистанційного навчання майбутніх фахівців з музичного мистецтва та арт-комунікацій. *Сучасна освіта в Україні : особливості розвитку в умовах воєнного стану та повоєнні перспективи: колективна монографія*. Дніпро, 2024. С. 412–431. URL: <https://dSPACE.cusu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/d0f051f8-14a8-4ec8-8a8d-1773c767e358/content> (дата звернення: 09.12.2024).
6. Цимбал К., Цимбал С. Цифрові музичні інструменти у професійній підготовці студентів-піаністів в університеті. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2023. № 3(61). С. 266–273. URL: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/61-3-43> (дата звернення: 09.12.2024).
7. Хишко О. Творча самореалізація майбутнього музиканта-інструменталіста засобами джазового мистецтва. *Музичне мистецтво в освітологічному дискурсі*. 2021. № 6. С. 38–42. URL: <https://doi.org/10.28925/2518-766X.2021.66> (дата звернення: 09.12.2024).
8. Завалко К. Спрямованість сучасної музичної педагогіки в освітніх закладах України. *Музичне мистецтво в освітологічному дискурсі*. 2021. № 6. С. 22–31. URL: <https://doi.org/10.28925/2518-766X.2021.64> (дата звернення: 09.12.2024).

9. Кондратенко Г. Г., Плохотнюк О. С. Музично-виконавська діяльність як засіб формування творчої особистості майбутнього бакалавра музичного мистецтва. *Наукові записки*. 2021. № 197. С. 115–119. DOI: 10.36550/2415-7988-2021-1-197-115-119
10. Коваленко А. Формування образного мислення в освітньому процесі підготовки музикантів-інструменталістів. *International Science Journal of Education & Linguistics*. 2024. № 3(3). С. 30–37. URL: <https://doi.org/10.46299/j.isjel.20240303.04> (дата звернення: 09.12.2024).
11. Довженко І., Слітюк О., Хиневич Р., Нікуліна А. Музична візуалізація та анімація як засіб втілення режисерського задуму. *Актуальні проблеми сучасного дизайну: збірник матеріалів IV Міжнародної науково-практичної конференції* (м. Київ, 27 квітня 2022 року). Київ : КНУТД, 2022. С. 242–245.
12. Gül G. Use of technology-supported educational tools in general music education and its contribution to the process of music education. *Acta Educationis Generalis*. 2023. Vol. 13. № 2. P. 63–81. URL: <https://doi.org/10.2478/atd-2023-0014> (date of access: 09.12.2024).
13. Радзівіл Т., Бай Ю., Бойко І. Здоров'язберігаюча компетентність інструменталістів – важлива умова успішної концертно-виконавської діяльності. *Наукові інновації та передові технології*. 2023. № 11(25). С. 567–576. URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/наука/article/download/6299/6332> (дата звернення: 09.12.2024).
14. Шаоцянь Ю. Специфіка реалізації здоров'язберезувальних технологій у процесі вокальної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2021. № 6(110). С. 381–391. DOI: 10.24139/2312-5993/2021.06/381-391
15. Creation of a Healthcare Environment at a Higher Educational Institution / O. Momot et al. *Journal of Physical Education and Sport*. 2020. № 20. P. 975–981. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/14521/1/Art%20138.pdf> (date of access: 09.12.2024).